

TED ANKARA KOLEJİ VAKFI ÖZEL LİSESİ
ULUSLARARASI BAKALORYA DİPLOMA PROGRAMI

A1 TÜRK DİLİ VE YAZINI DERSİ
UZUN TEZİ

“MARMARA’NIN ÇİÇEK DÜRBÜNÜNDEN UĞULTULU TEPELERE BAKMAK”

Kılavuz Öğretmen: Havva Reyhan

Öğrencinin Adı: Sinem

Öğrencinin Soyadı: Esengen

Diploma Numarası: D1129-0019

Ödevin Sözcük Sayısı: 3982

Araştırma Sorusu: Karşılaştırmalı olarak incelendiğinde, Sylvia Plath ve Nilgün Marmara’nın şiir evrenlerini oluşturan (ortak) öğeler, “ruhsal çözümlemeler” bağlamında nasıl değerlendirilebilir?

ÖZ (ABSTRACT)

Uluslararası Bakalorya Programı A1 Türk Dili ve Yazını dersi kapsamında hazırlanan bu tezde, “giz dökümcü” türün ortaya çıkışı Sylvia Plath’ın, bu türün Türk edebiyatındaki yansımaları ise Nilgün Marmara’nın şiirleri üzerinden ele alınmıştır. Çalışmada, Sylvia Plath’ın *Suyu Geçiş* ve Nilgün Marmara’nın *Daktiloya Çekilmiş Şiirler* adlı yapıtlarında yer alan tüm şiirlerin ayrıntılı olarak okunmasından ve tematik ortaklıkları bulunan şiirlerin ayıklanmasından sonra, belirli izleklerin altında sınıflandırılarak seçilen toplam on iki şiir, karşılaştırmalı olarak ele alınmıştır.

Çalışmanın giriş bölümünde, *giz dökümcü* türün özellikleri ve Sylvia Plath ile Nilgün Marmara’nın yazınsal yaklaşımları, kullandıkları ortak tema ve unsurlar bağlamında ele alınmış; seçilen metinler, kısaca tanıtılmıştır.

Gelişme bölümü, dört başlıktan oluşmaktadır. İlk başlık, şiir kişilerinin topluma karşı yaşadıkları *dikey- yatay çatışması* ile iki karşılaştırmalı incelemeyle oluşturulmuştur. Kendilerini, yatay toplum düzenine dikey olarak niteleyen şiir kişilerinin, özgün ve özgür bir yaşam için mücadele etme gereksiniminde oldukları vurgusu üzerinde durulmuştur.

İkinci başlıkta, doğa unsurlarının ruh çözümlemesinde kullanımının örneklendirildiği şiirlerde, doğanın özgür yönünü içselleştirebilen şiir kişilerinin, düzenin kölesi olanlara yönelik eleştirileri irdelenmiştir. Sonraki başlıkta, iki şairin şiir evrenlerinin oluşturulmasında alışılmamış bağdaştırmaların konumu ve işlevselliği ele alınmıştır.

Dördüncü ve son başlıkta ise “yeniden doğuş” kavramı, seçilen şiirlerden hareketle ele alınmış; bu kavram, “kurgusal evrenlerini oluşturan şiir kişilerinin, kendilerini toplum içinde

“kendileri olarak” var edebilmek için yarattıkları/yaratmaya mecbur bırakıldıkları yeni kimliklerini oluşturma süreçleri” olarak tanımlanmıştır.

Sonuç bölümünde, iki şairin kullandıkları ögelerin ruhsal çözümlemelerdeki verimliliği, tarafsız bir bakış açısından incelenmiş ve yarattıkları şiir evrenleri, yapılan şiir incelemelerine dayandırılarak değerlendirilmiştir. Ayrıca, “kaynakça” bölümünde çalışma esnasında kullanılan birincil ve ikincil kaynaklar belirtilmiştir.

Kelime sayısı: 250

İÇİNDEKİLER

1. GİRİŞ: GİZ DÖKÜMCÜLÜK	5
2. PLATH VE MARMARA’NIN ŞİİR EVRENLERİNDEKİ ORTAKLIKLAR VE RUHSAL ÇÖZÜMLEMELER	6
2.1. Dikey - Yatay Çatışması	6
2.1.a. Uğultulu Tepeler & Çiçek Dürbünü Benzetisi, İyimserce.....	6
2.1.b. Dikeyim Ben & (Baharın Yüz Yüze Kalmış Dört Gözü mü?).....	10
2.2. Doğa Unsurlarının İç Vurumu (Doğa Unsurlarının Ruhsal Çözümlerinde Kullanımı)	
2.2.a. Parlement Hill Çayırları & Çan Örtü	12
2.2.b. Böğürtlenişme & (Olmayan Günlerdi...)	16
2.3. Anlatımda Başkalaşmak (Alışılmadık Bağdaştırmaların Ruhsal Çözümlerinde Kullanımı)	18
2.3.a. Dul & Kuğu Ezgisi	18
2.4. Kendi “Ben”ini Yaratma (Yeniden Doğuş)	21
2.4.a. Suyu Geçiş & Karmelites Thérèse	21
3. SONUÇ	23
4. KAYNAKÇA	25

Araştırma Konusu: Sylvia Plath ve Nilgün Marmara’nın şiir evrenlerini oluşturan (ortak) öğelerin, “ruhsal çözümler” bağlamında karşılaştırılarak değerlendirilmesi.

1. GİRİŞ: GİZ DÖKÜMCÜLÜK

Yirminci yüzyılın başlarında ortaya çıkan *giz dökümcü*¹ tür; travmatik olaylar, bireyin topluma yabancılaşması, varoluş sorunsalı gibi konularda, şairlerin kendilerini şiir kişileri ile özdeşleştirdikleri bir yazınsal akımdır. Akımda ele alınan başlıca temalar, psikolojik zayıflığa neden olan duygu durumlarıyla ilgili olduğu için, şiir kişilerinin ruhsal açıdan betimlenmesine olanak sağlar.²

“Amerikan rüyası” ve “sanayileşme” gibi sosyolojik kavramların etkisiyle ortaya çıkan bu yaklaşım; kişinin kendisine uzaklaşması sonucu itiraf edemediklerinin açığa vuruluşudur. ABD’de ortaya çıkan akımın öncüllerinden olan Sylvia Plath, şiirlerinde *düzen dışı olma* durumunu işlemiştir³. Buna göre, düzenin içinde bulunan şiir kişileri, dizelerinde o düzenle kendilerine özgü bir biçimde mücadele etmektedirler.

Akımın Türkiye’de yayılması, Amerikan Edebiyatı etkisiyle gerçekleşmiştir. Akımın temsilcilerinden biri olan Nilgün Marmara, eserlerinde *düzen dışı olmanın* yanında *başkaldırı* temasını da işler. Plath’ın bireyciliğinin aksine toplumcu bir yaklaşım sergileyen Marmara, bir kitle veya kişiye seslenir. Hayal kırıklığı, umutsuzluk, korku gibi durumlarda okuyucuyu mücadeleye çağırır. Plath’e kıyasla daha iyimser bir atmosfer taşıyan şiirleri, bireyin kendilerine özgüllüklerini yaşayabilecekleri bir toplum yapısına ulaşabilecekleri inancını taşır.

Aynı akımı, farklı coğrafya ve yazınsal dönemlerde temsil eden iki şair de, şiirlerinde benzer temalar üzerinde durmuşlardır. Bu durum okuyucuya; bireylerin iç dünyasındaki sosyo-politik baskının, şiir kişilerinin dışarıdan izlenilen mücadelesinin ve güçlü dışavurumlarının

¹ itirafçı

² Söz konusu temalar başlıca: suçluluk, kendine acıma, hayal kırıklığı, umut, yalnızlık, dışlanmışlık, soyutlanmışlık olarak tanımlanabilir.

³ Aynı zamanda bu irdeleniş aslında şiir kişilerinin başlıca itiraflarıdır.

kırılganlığının süreklilik taşıdığını ve bireyin toplum tarafından baskılanarak ondan uzaklaştığı göstermektedir. Bu durum aynı zamanda, iki şiir kişinin de farklı ve benzer yanlarıyla ele alınabilecek kimlik arayışlarını ortaya koymaktadır.

2. PLATH VE MARMARA’NIN ŞİİR EVRENLERİNDEKİ ORTAKLIKLAR VE RUHSAL ÇÖZÜMLEMELER

Sylvia Plath ve Nilgün Marmara’nın edebî kişiliklerinde *giz dökümcü* akımın yanı sıra anlatım özellikleri ve izlekler de benzerlik gösterir. İki şair de, şiir kişilerinde ruh çözümlemesi yapılmasına uygun atmosferleri yaratarak, kullandıkları ton ve seslenişle şiir kişilerinin dışavurumlarını ortaya koyar. Onlar, yabancılaşmaya müsait, düzene başkaldıran figürlerdir. Kendilerini “dikey” olarak görmeleri, “yatay”la aralarındaki çatışmaya neden olur. Ayrıca şairler; doğa ve insanoğlu çatışması bağlamında, şiir kişilerinin “doğal” olarak nitelendirdikleri dikeylikleriyle, doğaya saldıran “diğerleri” arasındaki uyumsuzluğu da ele alırlar. Bütün bu çatışmalar, şiir kişilerinin kendi benliklerini bulmasına ve seslendikleri kitleyi buna çağırmasına yöneliktir. Plath, şiirlerinde yatayın içindeki dikey varoluşu keşfederken, Marmara her koşulda mücadeleyi etmeyi savunur.

2.1. Dikey- Yatay Çatışması

2.1.a. Uğultulu Tepeler & Çiçek Dürbünü Benzetisi, İyimserce

Plath ve Marmara’nın şiir evrenlerindeki en temel nokta, şiir kişilerinin kendilerini düzen dışı kabul etmeleridir. Kendilerini “dikey” olarak adlandıran şiir kişileri, “yatay” olan topluma karşı dik başlı; ancak umutludurlar. Farklılıklarının kendilerini öne çıkardığını düşünürler.

Topluma uyum sağlamanın güçlüklerine odaklanan ve onun bir parçası olamayışlarının farkındalığıyla, düzene uyan insanlardan kendilerini koruyan şiir kişileri, toplumun dogmatik yapısını görmezden geldiklerini dile getirmekten korkmazlar.

Plath, bu durumu, *Uğultulu Tepeler* adlı şiirinde işler. Toplumdan ayrı olan şiir kişinin, hedefleri ve sınırları farklıdır: “*Meşaleler gibi çevreliyor beni / Eğimli, uyumsuz sürekli değişen ufuklar.*”⁴ dizelerinde görüldüğü gibi, değişkenlikleri onun özünü oluşturmakta ve dışarıyla iletişimini engellemektedir. Gelecek, herhangi bir etkiyle onlara ısınabileceğini belirtse de bundan çekinmektedir. “*Isıtabilirler beni.../ Ama bir dizi vaat gibi / Eriyorlar... yalnızca ilerlediğimde.*”⁵ Şiir kişisi farklı olduğunu kabul etse de bunun idealliğini savunmaz; çünkü onun için denge, dikeylik değildir. “*Daha üstün bir hayat yok ot duraklarından*”⁶ dizesinde olduğu gibi, yataylığı daha kolay bulmasından ama ondan kolay kaçamayışından bahseder. O, “her şey”i “hiçbir şey”le değiştirmeyi göze almış, toplumun uyumunu reddetmiştir.

İkinci kesitteyse şiir kişisi dikey-yatay çatışmasını uzamlar boyutunda, kent-doğa karşılaştırması/iletişimi olarak inceler. “*Otlarken hava gibi kurşunî / Kirli yün bulutlarında*”⁷ derken şiir kişisi beşerî düzenin, doğal düzeni kirletmeye başladığını belirtir. Yine de doğal düzen bilgedir: “*Nerede olduklarını biliyor kuzular onların.*”⁸ Şiir kişisi, kendisinin ve çevresinin var oluşunu çözmektedir. “*Yalnızlıklar kadar berrak tekerlek izlerine ve suya ulaşıyorum*”⁹ dizesinde şiir kişisi, doğayı ve insanoğlunu birlikte bulunan iki öge olarak yansıtır ve hayatta kalma mücadelesinden bahseder. “*Menteşelerinden kurtulmuş kapı ve*

⁴ (Plath,7)

⁵ (Plath,7)

⁶ (Plath,7)

⁷ (Plath,8)

⁸ (Plath,8)

⁹ (Plath,8)

pencere eşikleri”¹⁰ dizesinde hayat mücadelesiyle yataylığa çekilse bile kendisini bundan kurtardığını, düzene başkaldırdığını ifade eder. Kendisini “*Tüm yataylar içinde tek dikey olan*”¹¹ diye niteleyerek farklılığının yanında, yalnızlığını da belirtir. Yalnızlık; yabancılaşıma ve toplumdan uzaklaşma olarak ona geri dönecektir. Kişi, uyum sağlayabilmek adına bilgeliğini terk etmek durumundadır; ancak “*Yaşamak ince iş böyle bir toplulukta*”¹² bunu reddeder ve korkularıyla yüzleşmeye, engellerle savaşmaya karar verir.

Marmara’nın “*Çiçek Dürbünü Benzetisi, İyimserce*” şiirindeyse daha faydacı bir bakış açısı vardır. Plath’in şiir kişisinden farklı olarak O dikey olma durumunu, olumlu bir durum olarak görmektedir. İlk kesitte şiir kişisi, dikeyliğinin farkındalığını belirtir ve kendisiyle çevresini karşılaştırır. Kendisini “*yerleşik yabancı*”¹³ olarak tanımlar. Toplumda yaşıyor olmasına rağmen ona uzaklaşmış, düzenin dışında kalmıştır. “*Öz düşmanları kendilerinin sevgisiz bilisiz*”¹⁴ dizesiyle topluma uyum sağlayamayışını, topluluğun samimiyetsizliğini anlatır. “*Dışıyla gerçeğin çizgisini kalın koca leş/doğrusuyla belirleme.*”¹⁵ dizesinde ise Plath’deki gibi yine sınırların söz konusu olduğu görülmektedir. Bu sefer sınır, gerçek ile kurgu arasındadır. Şiir kişisi iki dünyayı birbirinden tamamen farklı göstermekte ve taraf değiştirmenin büyük engelleri aşmak gerektirdiğini belirtmektedir. Farklılığını, Plath’inkinin aksine olumlu alır. “*Bakıldığında göz değirişinden bir çiçek dürbünün...*”¹⁶ dizesiyle hayatın tek renk olmadığını, istediğinde insanın renkliliği görebileceğini ve hedefe ulaşmak için doğru aracın önemini belirtir. “*yoksamak kurutan kısır umutları... sürülerin çorak gerçekliğini*”¹⁷ dizelerinden anlaşıldığı üzere kişi, umudunu koruyor olsa da boş umutların kendisine yük

¹⁰ (Plath,8)

¹¹ (Plath,8)

¹² (Plath,8)

¹³ (Marmara,3)

¹⁴ (Marmara,3)

¹⁵ (Marmara,3)

¹⁶ (Marmara,3)

¹⁷ (Marmara,3)

olmasına izin vermez. İnsanların amaçsızca sürüye uyum sağlamasını eleştirirken kendi varoluşlarına hizmet ederek özgürce yaşayabileceklerini belirtir.

İkinci kesitteyse çiçek dürbününü tasvir edilirken “*kırmızıydı ilk ve tek olan*”¹⁸ denilerek kişisel bir deneyimden söz edilir. “*bak görülene tutkuyla bak/ dört ayrı kez dört ayrı cümbüş*”¹⁹ dizesiyle de bakış açısı ve yaklaşıma göre kişinin algısının farklılık gösterebileceği anlatılır. “*Benzeş özdeşliklerine küçük, renkli bölünmüşlüklerin*”²⁰ betimlemesi, insanların ruh hâlleri ve kişiliklerindeki ortak noktaların onları bölünmüş parçalardan bir bütün hâline getirdiği ifade edilir. “*kendince kendiliğinden*”²¹ tamlamasının tekrarıysa, kişinin özgürce özgünlüğünü yaşayabilmesi arzusunu gösterir.

Üçüncü kesit, hayal kırıklıklarına ve seslenilen kişinin kırılğan yapısına değinir. Şiir kişisi “*düzensiz kararlılık*”²² içerisinde dengesizliğiyle baş etmekte olan şiir “sen”ine, umudunu kazandırmaya çalışır: “*Kov karaduygulu olasılığı bilincinin gücüyle*”²³ O, pozitif ve toplumun mutluluğu isteyen bir kişidir. Bilincin korkunun önüne geçmesi gerektiğini, inanç olmadan iradenin zayıflayacağını savunur. “*kesikler yaratmadan tininde- yeni çiçek dürbünleri bul*”²⁴ dizesiyle, engeli aşmanın bir aracı yoksa kişinin bu aracı kendinin yaratması gerektiğini anlatır.

Dördüncü kesitte, sesleniş güçlü bir ton alarak artar. Şiir kişisi seslendiği kitleyi hayal kırıklıklarıyla savaşılmaya, daha iyiye ilerlemeye çağırır: “*Geldiğince yüreğinden geçtiğince / yapıla benzerini / Daha yetkin oluşlar özgül ayrımlar / bekler seni uğraşında*.”²⁵ Şiir kişisi ötekileştirdiği kişiler ile seslendiği kişi arasında bir karşılaştırmaya da gider ve “*direnmeye*

¹⁸ (Marmara,4)

¹⁹ (Marmara,4)

²⁰ (Marmara,4)

²¹ (Marmara,4)

²² (Marmara,5)

²³ (Marmara,5)

²⁴ (Marmara,5)

²⁵ (Marmara,6)

karşın etkilerini zorbalıkla yayan kurnazlarca”²⁶ diyerek, ötekileri güvenilmez olarak tasvir eder ve kişinin yalnızca mücadele ettiğinde daha başarılı olacağını savunur.

Plath ve Marmara’nın şiir kişilerinin topluma karşı hareket etmesi, iki şairin ortak noktası olsa da bu duruma yaklaşım biçimleri farklılık göstermektedir. Plath bu durumu zorunluluk olarak değerlendirirken, Marmara’nın şiirinde bu durum, faydacı biçimde ele alınarak bireyin kendini geliştirmesi için bir araç olarak görülmüş, seslenilen kişiyi hayal kırıklıkları ile mücadeleye çağırmıştır.

2.1.b. Dikeyim Ben & (Baharın Yüz Yüze Kalmış Dört Gözü mü?)

Plath ve Marmara’nın edebî kişilikleri, giz dökümcü doğaları nedeniyle dönemlerinden daha yoğun kapalı anlamlar içerir. Şiir kişilerini kendisini toplumdan farklı gören, bir anlamda yukarıdan bakan kişiler olarak tanımlarlar. Toplum ile aralarındaki farka rağmen yine de toplumun içinde bulunmaları, onları toplumla yüzleşmeye ve toplum dışı varoluşlarını sürdürmeye iter.

Plath, *Dikeyim Ben* adlı şiirinde toplumla kendi özü arasındaki karşılaştırmayı sunar. Şiir “ben”i, “yatay olmayı çok isterdim”²⁷ dizesiyle yatay dikey olgularını belirterek başlar. “Kökleri toprakta olan bir ağaç değilim”²⁸ derken etrafındaki insanlara bağlanıp onlar üzerinden var olmadığını belirtir. Ağaçları “*mineral ve anne sevgisi emen*”²⁹ olarak tanımlaması, şiir kişinin pedagojik güvensizliğine işaret eder. Aile yaşamından soyutlanmış kişi, “Ölümsüzdür bir ağaç, kıyaslarsan benimle”³⁰ diyerek düzene bağlı kalanların birbiri içinde yaşayabildiğine, kendisininse onların gözünden uzakta kaybolduğundan bahseder. İdeal

²⁶ (Marmara,6)

²⁷ (Plath,19)

²⁸ (Plath,19)

²⁹ (Plath,19)

³⁰ (Plath,19)

olanıysa kendi kurgusunda şöyle betimler: *“birinin uzun ömrünü versinler bana birinin yürekliliğini.”*³¹

İkinci kesitte, doğayla iletişim ele alınır: *“Arasında yürüyorum onların, hiçbir fark etmiyor ama beni.”*³² İlk kesitte toplumu temsilen betimlenen iki unsur, ağaçlar ve çiçekler, onun varlığından habersiz geceye devam etmektedir; çünkü düzen dışı olması ilgi çekici olarak karşılanmaz. Yalnızca iç dünyasını açabildiği gece vakti, eğer dinlerlerse onu anlayabileceklerini belirtir: *“Açık bir iletişim içinde oluyorum gökle o zaman.”*³³ Varoluşuna hizmet etmesinin bir gün fark edileceğine inanan kişi, *“Ama asıl son kez yattığımda bilinecek değerim”*³⁴ diyerek, son kez yattığı zamanı “ölüm” olarak ele alır ve insanların onun önemini farkına sonradan varacaklarına inanır.

Marmara’nın *“Baharın yüzyüze kalmış dört gözü mü?”*³⁵ dizesiyle başlayan şiirindeyse Plath’ın gökyüzüyle açık iletişiminin benzerine rastlanır. Yüz yüze olma durumu, karşılaşmayı ifade ederken, bahar mevsimi “yeniden doğuşu” simgeler. *“bunca beklenen”*³⁶ özlemin giderilmesiyle, kişinin kendi özüne kavuşabilmesinden bahsedilir. *“dikey ve uzlaşmasız hırçınlıklarımız”*³⁷denerek Plath’ın belirttiği toplum dışılık vurgulanır; hatta *“kör ki kapamalıdır sevgisini umarsızlıktan”*³⁸ dizesinde kendini korumak adına, kişilerle arasındaki bağları körelttiği belirtilir. *“giz sığınakları”*³⁹ paylaşamadıklarını içine atışını temsil ederken *“sevgisinin saf utkusunu düşlemesi,”*⁴⁰ insanlara sunduğu sevgisinin zaferini

³¹ (Plath,19)

³² (Plath,19)

³³ (Plath,19)

³⁴ (Plath,19)

³⁵ (Marmara,54)

³⁶ (Marmara,54)

³⁷ (Marmara,54)

³⁸ (Marmara,54)

³⁹ (Marmara,54)

⁴⁰ (Marmara,54)

kazanmasını istediğini göstermektedir. Şiir kişinin içindeki *umudun*, tükenmeyeceği inancıyla şiir bitirilir.

Marmara ve Plath şiir kişilerinin dikeyliği topluma karışmak ve toplumdan farklı olmak çizgileri arasındadır ancak kişiler için umut hep vardır. Plath'ın şiirinde umut ölüme kadar devam etmelidir; çünkü değer, mutlaka bir gün anlaşılacaktır. Marmara ise umut devam ettiği sürece kişinin toplum içinde var olabileceğini belirtir. Kişilerdeki bu dikey olma durumu, düzene yapılan bir başkaldırı niteliğindedir ve kişiler kendilerini toplumdan farklı bularak yabancılaşmışlardır.

2.2. Doğa Unsurlarının İç Vurumu⁴¹

2.2.a. Parlement Hill Çayırları & Çan Örtü

Birey varoluşunu hayat tarzına yansıtır ve bulunduğu uzama yaklaşımı kişinin ruh hâlinin tanımlanmasına olanak sağlar. Plath ve Marmara, bireylerin bu dışavurumunu şiirlerinde kullandıkları betimleme tekniğiyle yansıtır ve doğa unsurlarını şiir kişilerinin izlenimci yönlerinin birer dışavurumu olarak alışılmamış bağdaştırmalarla kullanırlar. Böylece, şiir kişinin ruh çözümlemesi, doğal oluşumlara yaptığı tasvirler üzerinden yorumlanabilir.

Plath, *Parlement Hill Çayırları* adlı şiirinde uzam betimlemesinden faydalanır. Başlıkta kullanılan özel isim, şiir kişinin söz konusu çayırda kendisini özdeşleştirdiğini gösterme amaçlıdır. Şiirin ilk kesitinde, coşkusuna alışılmış yeni yıl, yeni bir dönemin açılacağına işaret eder. “*şekilsiz toparlak gökyüzü*”⁴² betimlemesi gökyüzünün, dolayısıyla kendisinin formsuzluğunu, düzene uymayışını gösterir. Kişi, kendini “toplum tarafından

⁴¹ (Doğa Unsurlarının Ruh Çözümlemesinde Kullanımı)

⁴² (Plath, 13)

şekillendirilmemiş” görür. “*Kim bilebilir ki neye gereksindiğimi?*”⁴³ sorusunu da sormaktadır; çünkü toplumla iletişimi de kopmuştur. Şiir kişisi içindeki yükü “*ot yığını*”⁴⁴ olarak ifade ederken içindeki düşünce kalabalığını, karmaşayı tasvir eder. Bölümün devamında “*sarı benizli güneş*”⁴⁵ kişileştirmesiyle, güneşin güçlü kılan özelliği kullanılırken “*şeker gibi eriyor kent*”⁴⁶ dizesiyle, doğal düzenin bozulduğu, dogmaların çürüdüğü anlatılır. “*küçük kızlardan yapılma bir timsah*”⁴⁷ kişileştirmesiyle masumiyetin sembolü küçük kızların tehlikeli hâl aldığı belirtilerek septik ruh durumu vurgulanır. Şiir kişisi bu tehlikeler karşısında kendisini “*bir taşım ben, bir sopayım*”⁴⁸ diye betimler. Kendisini soğuk, düz, durgun objelere benzeterek üzerine gelen korkutucu topluma karşı savunma mekanizması geliştirir.

İkinci kesit, doğa unsurları aracılığıyla “ötekilerle” iletişimi anlatır. Bu sefer şiir kişisi bulunduğu değil gözlemlediği uzamı betimler: “*Çatıları ağaçları sarmalıyor külrenkli bir duman / Güneyde Kentish Town üzerinde.*”⁴⁹ Bahsedilen duman “kartarlası”, “bulutdağı” gibi şairin kendi oluşturduğu birleşik sözcüklerle ifade edilir. Bu durum, şiir kişinin ruh dünyasının sinestezik (birleşik duyuşal) yönüne dikkat çeker. “*Ağaçların kara kara düşünmesi*”⁵⁰ ve “*bir dolu yıkıma kök salması*”⁵¹ devinime ve değişimin sarsıntılı yönüne işaret eder. Şiir kişinin ruh hâli ortamla şekillenmektedir. “*Sadık selvi ağaçları*”⁵² bağdaştırması şiir kişinin bulduğu ortama duyduğu güven, bağlılığı temsil ederken ağaçların “sadık” ve “*koyu dallı*”⁵³ olması uzun ömürlü ve güçlü olduklarını gösterir. Fakat bu durum

⁴³ (Plath, 13)

⁴⁴ (Plath, 13)

⁴⁵ (Plath, 13)

⁴⁶ (Plath, 13)

⁴⁷ (Plath, 13)

⁴⁸ (Plath, 13)

⁴⁹ (Plath, 14)

⁵⁰ (Plath, 14)

⁵¹ (Plath, 14)

⁵² (Plath, 14)

⁵³ (Plath, 14)

şiiirinin tonundaki hızlı değışimle birlikte “*giderek söner.*”⁵⁴ Betimlenen uzamın şiir kişisinin kurguladığı bir dünya olduğıysa “*Onlarla birlikte koşuyor aklım da*”⁵⁵ anlaşılır.

Şiirin üçüncü kesitindeyse şiir “ben”inin, gerçek dünya ile kurgusal evreni arasında yaptığı tercih konu edinilir. O’nun kendi evrenini yaratması dolayısıyla kendini gerçekliklere kapaması, körlükle ilişkilendirilir. Kişi durumunun farkına varmaktadır ve kendi kurguları onu terk etmektedir: “*imgelerini boşaltıyor gün.*”⁵⁶ Şiir kişisinin, bu kurguları geçmişte mutlu olduğu veya vazgeçemediğı imgelerden çağrıştırdığı anlaşılır: “*kız kardeşimin doğum günü resmindeki mavi gece bitkileri.*”⁵⁷ Bu kesitte tekrarlanan mavi renk, şiir kişisinin özgür ve özgün doğasını temsil eder. “*Solgun mavi tepe*”⁵⁸nin ışımaya başlaması, kişinin iç dünyasındaki boşlukları toparlamaya başladığının, “*mavi papirüsler*”⁵⁹ geçmiş anılarının ve “*mavi tavşanlar tarafından yollanan çivit mavisini hâle gelen telefon balonları*”⁶⁰sa iç dünyasının salıverildiğinin ve artık şekilsiz gökyüzünde özgür olduklarının göstergesidir. Şiir, kişinin iç dünyanın özgür bırakıldığının ve düzenli bir hayata adım atıldığının ifadesiyle sonlanır: “*Giriyorum ışıkları yanan eve*”⁶¹

Marmara’nın *Çan Örtü* şiiri de bireyin iç dünyasının örtülmesinden bahseder. Şiir kişisi içinde bulunduğu durumu, “*göksüz bir gecenin ayrışması bu*”⁶² dizesindeki gibi tanımlanamayan gizemlerle tanımlamaya çalışmaktadır. “*Sanki bir kıyıda al bir taş fırlatılmıştır / telin yıkımına doğru*”⁶³ Durgun ve engellenmiş olana onu harekete geçirecek

⁵⁴ (Plath, 14)

⁵⁵ (Plath, 14)

⁵⁶ (Plath, 15)

⁵⁷ (Plath, 15)

⁵⁸ (Plath, 15)

⁵⁹ (Plath, 15)

⁶⁰ (Plath, 15)

⁶¹ (Plath, 15)

⁶² (Marmara, 30)

⁶³ (Marmara, 30)

bir kuvvetin ilerlediği söylenir. “*Dev goncalar,*”⁶⁴ yeni açılmak üzere olan bir bitkiden yola çıkılarak, bekletilmişliğin patlayacak olmasını belirtir.

“*Göksüz gece*”den sonra, “*göklü gün*”ün betimlemesi yapılır. Gündüz “*yatay bir zaman*”⁶⁵ olarak nitelenerek herkesin topluma uyduğu, sıradanlaştığı bir dönem olarak belirtilir. Şiir kişisine göre gece, kişilerin iç dünyasının dışavurumu için daha uygundur.

İkinci kesitte “gün”ün sıradanlığı “*günleri sayıklamak*”⁶⁶ denilerek anlatılır. “*Bezdirici yankılar*” da, sesin çarpıp geri dönmesi gibi, kişinin bilinçaltındaki seslerin ona yaptığı çağrılardır. “*Ama çandır hem üzerinden kahkaha çiçeklerinin*”⁶⁷ doğrulmasını bile bağışlar.”⁶⁸ Bu çiçeklerin doğrulmaları, güneşin açmasını yani kişilerin gerçek yüzlerini gösterdikleri gecenin bitişidir. “*çanın göğsünün yıldızları olması*”⁶⁹ mistisizme işaret eder. Şiir kişisi yerküreyle gök küre arasındaki iletişimin varlığına inanmaktadır. “*Yuvarlak bir gözü*”⁷⁰ olması durumuysa güneşin varlığını betimler. Doğa unsurlarının bu şekilde kişileştirilmesi ve iletişim kurulacak olgular olarak yansıtılması, şiir kişinin kendisini doğayla özdeşleştirdiğini gösterir.

Şiirin son kesitinde, kişinin günün her saatinde özgürce yaşayabileceği görüşü belirtilir. “*günün her vakti kucaklamalı açık pırıltılarını gündüzsefalarının.*”⁷¹ Devamında, yansıma seslerle çanın taklidi yapılır: “ding dong!”⁷² Duyulara yapılan bu sesleniş, şiirde gerçek durumu hissettirmek amacıyla kullanılır. Metnin devamında kullanılan imgelerle doğa unsurları, insan ve başkaldırı arasındaki iletişim yansıtılır. “*kuğuların deniz kabuklarından*

⁶⁴ (Marmara, 30)

⁶⁵ (Marmara, 30)

⁶⁶ (Marmara,30)

⁶⁷ isim, bitki bilimi. İki çeneklilerden, çoğu kenarları mavi bir çizgi ile çevrili beyaz, mavi, pembe veya morumsu çiçekler açan, bir veya çok yıllık, tırmanıcı ve otsu bir süs bitkisi, gündüzsefası. (TDK, 2014)

⁶⁸ (Marmara, 31)

⁶⁹ (Marmara, 31)

⁷⁰ (Marmara, 31)

⁷¹ (Marmara, 32)

⁷² (Marmara, 32)

*güneşin ucuz küpeştesine dam çakması,*⁷³ şiir kişinin iç dünyasındaki uçarılığı gösterir. Kişi, hayatını doğa ve beşer arasındaki barınma ilişkisiyle dile getirir. “*verevlenen deniz,*”⁷⁴ gece gibi bilinmezlik ve sonsuzluk çağrışımlarını tekrarlar. “ay ve çevrimin içre” olmasıysa gel-git durumunu, şiir kişinin dengesizliğini ifade eder. Başta belirtilen “yata” dünyaya başkaldırıysa bu bölümde “*göge doğru şeritler*”⁷⁵ ile ifade edilir. Şiir kişisi ışığa, korkuya, yıkıma ve dikey özgürlüğe ilerlemektedir.

Plath ve Marmara’nın yazınlarındaki ortak nokta olan doğa unsurları, şiir kişinin ruh çözümlemesinin yapılmasını sağlar. Kendini durgun toplumdan farklı gören bireyler, doğal çevreyi kendilerince yorumlayarak iç dünyalarındaki çalkantıları betimlerler. İki metinde de şiir kişileri, iç dünyalarını özgür kılsa da Plath’de birey, kendi kurguladığı dünyayı salıverip kendi içinde yaşamayı seçerken Marmara’da toplumsal bir görüş vardır; şiir kişisi iç dünyasını dış dünyayla paylaşmaktadır.

2.2.b. Böğürtlenleşme & (Olmayan Günlerdi...)

Bitmek bilmeyen yollara Plath ve Marmara’nın şiir evrenlerinde rastlanır. İkisi de şiir evrenlerinde kendilerini toplumdan soyutlar. Plath’in “Böğürtlenleşme” ve Marmara’nın “Olmayan günlerdi” şiirlerinde yabancılaşma ve yalnızlık temaları işlenir.

Böğürtlenleşme, şiir kişinin soyutlanmış hâlinin betimlemesiyle başlar. İlk kesitte “*dar yolda böğürtlenlerin dışında*”⁷⁶ kimsenin olmadığı belirtilir. Şiir kişinin yalnızlığı, doğanın öncülüğünü kabul ettiğini gösterir. “*Göz gibi dilsiz böğürtlenler*”⁷⁷ bağdaştırmasıyla doğanın

⁷³ (Marmara, 32)

⁷⁴ (Marmara, 32)

⁷⁵ (Marmara, 32)

⁷⁶ (Plath,20)

⁷⁷ (Plath,21)

kendi etrafında olup bitenden haberdar oluşu ama tepki vermemesi şiir kişinin de edilginliğiyle bağdaşır. “*sevmeleri gerek beni*”⁷⁸ dizelerinde, özgüven eksikliği ve toplumun onayına duyduğu ihtiyaca değinilir. Böğürtlenlerin yassılaşılarak form değiştirmesi, insanların diğerlerinin hayatına girmek için özlerini yitirmelerini eleştirir.

İkinci kesit bitmeyen umutla ilerlenen denize açılan yolda yaşanan zorlukları doğa unsurlarıyla betimler ve “*siyah başıbozuk sürüler hâlindeki dağ kargaları.*”⁷⁹ dizesiyle şiir kişinin düzensiz ilişkilerini anlatır. Denize ulaşma umudunu yitirse de yoluna devam etmektedir. Böğürtlen ağacının olgunlaşınca sinek ağacına dönüşmesi imgesi, şiir kişinin evrenine bakılırsa ondan yararlanmaya çalışan toplumu gösterir. Son kesit, şiir kişinin hedefine ulaşmasını anlatır: “*bir dönemeç daha, böğürtlenler de bitiyor, çalılar da.*”⁸⁰ Böylece engeller de iz göstericiler de sona ermektedir ve umuda ulaşılmıştır.

Marmara’nın, *Olmayan Günlerdi* adlı kurgusal anlatısında, şiir kişinin, uzama kendi iç dünyasından bakışı anlatır. İlk kesitte şiir kişisi bulunduğu konumdan gözlemlediği uzamı öyküleyerek anlatır: “*Üçgen bir gökyüzü açısından bakıyordum günbatımına*”⁸¹ denilerek gökyüzünde güneş, ay ve kutup yıldızının birlikte bulunduğu grup vakti belirtilmiştir. Bu zıtlıkların birbirine uyumunu, gece ve gündüz, aydınlık ve karanlık diyalektiğiyle ortaya koyar. “*Geceleri tüm genişlik*”⁸² denilerek gecenin, kişinin iç dünyasını özgür kılan yönü vurgulanır. Ancak, kişi iç dünyasının keşfinde “*gün aydın oluyordu(r) kendiliğinden.*”⁸³ “*Bir her şey, bir hiçlik*”⁸⁴ diyerek her şeyin yerine, hiçliği koyan nihilist⁸⁵ bir yaklaşım belirtilir. Kişinin varoluşu, hiçbir şeye dayanmamaktadır. “*Ada / içkinliğini denize aşan karacık /*

⁷⁸ (Plath,20)

⁷⁹ (Plath,21)

⁸⁰ (Plath,21)

⁸¹ (Marmara, 12)

⁸² (Marmara, 12)

⁸³ (Marmara, 12)

⁸⁴ (Marmara, 12)

⁸⁵ Her türlü gerçek varlığı inkâr eden aşırı bireycilik, hiççilik, yokçuluk.

Süsenlerini geziyorduk onun”⁸⁶ Şiir kişisi, bulunduğu uzamı bitki örtüsü ve denizelliğiyle tanımlar. Sınırsızlığa ve bilinmezliğe işaret eden deniz, şiir kişinin hayal gücü gibidir.

İkinci kesit, şiir kişinin gözlemlediği uzamı terk edip gözlem yaptığı konumu betimlemesi ve oradan da uzaklaşmasını konu alır. Plath’ın sınırsızlık ve bilinmezlik olarak tanımladığı denizi keşfeden Marmara’nın şiir kişisi, sınırsızlığında bir eşik noktası olduğunu söyler. Kişi norm dışı olsa da kendi içinde sınırları vardır. Düzen dışı olmak için düzene hâkim olmak gereklidir. “*sanki sınır-tanırdır zaman*”⁸⁷ dizesi bunu vurgular ve zaman bilinmezliğinin, insanoğlu için doğal bir sınır olduğunu söyler. Kişi, “*titreşiyordu “Ben”/ beden ve bellek*”⁸⁸ diyerek varlığı ile varoluşu arasındaki çizgiyi belirtir. Yeniden yarattığı bense bedeninden farklıdır. “*sınır yine sınır, artırarak kendini*”⁸⁹ dizesi zamanın ilerlemesi ve sınırın daraldığını gösterir. Kişiyi sınırlandıran doğa, yaşam mücadelesiyle onun önüne geçmektedir.

2. 3. Anlatımda Başkalaşmak (Alışılmadık Bağdaştırmaların Kullanımı)

2.3.a. Dul & Kuğu Ezgisi

Bir düşüncenin aktarılmasından öte nasıl dile getirildiği önemi; Marmara’da ve Plath’te imgelerle kurulmuştur. Anlatımın açık yapılmasından öte öykülemelerden gidilmesiye şiir kişilerinin kurgusal evrenlerinin dışavurumlarıdır.

Plath’ın *Dul* şiirinde, hayata kendini kapatmış bir kadının içindeki fırtınalar anlatılır. Kadın, terk edilmişliğine alışmıştır ve değişimden korkmaktadır. Şiirin ilk bölümü, dul’un kabullenmişliğidir. Ne savaştık düşmanı ne onu kurtaracak dostu kalan kadın, geri

⁸⁶ (Marmara, 12)

⁸⁷ (Marmara, 13)

⁸⁸ (Marmara, 13)

⁸⁹ (Marmara, 13)

dönüşlerini “*küflü anılar*”⁹⁰ olarak belirtir. Geçmişte kalmış olsa da figür, bu durumun hâlâ acısını çekmektedir: “*tutuşmuş bir gazete sayfası beden.*”⁹¹ Dul’un “*arkasında gizli bir geçit bulunan duvardaki paneli ortaya çıkarması,*”⁹² figürün üzerini örttüğü yansımalarını sergilediğini anlatır. İçinde bulunduğu terk edilmişlik nedeniyle varoluşa yabancılaşmıştır. “*hiçbir şeye açılan helezon merdiven*”⁹³ agnostizmini vurgular. Bir yol üzerinde olsa dahi o yolun sonu belirsizdir. İkinci bölüm, bu bilinmezliğin çağrısıdır; dulun “acı örümcek” gibi oturuşunu betimleyerek başlar. Karadula⁹⁴ yapılan gönderme, dulun eşinin üzerindeki varlığına değinmektedir: “*ikinci kez öldürmek isteyeceği bir av gibi.*”⁹⁵ Dulu hayata bağlayan olgular, eşinin hatıralarıdır. “*Canlı bir ten gibi ona sıcaklık veren mektupları gibi*”⁹⁶ diyerek, eşini yitirdikten sonra varoluşunu kaybetmiş, bekleyişe geçmiştir. Figür, çevresine yabancılaşmaktadır. Dulun betimlemesi yapılırken “*yakasına kadar ölüm giymesi*”⁹⁷ *imgesiyle*, soyutlanmanın sonuna geldiği ve bunun dışavurumuna yansıdığı belirtilir. İkinci kesit de agnostik bir yargıyla sonlanır. “*Ölümsüz boşluğu vaad ediyor / cennete mesaj gibi şarkılar gönderen varlıkları değil.*”⁹⁸ Dizeleriyle, din kurgusuna yönelik toplumsal eleştiride bulunulur. Varlığın, ötesindeki hayata katkısı olmayacağını ve “son”un kozmolojik bir boşluk olduğu dile getirilir.

Üçüncü kesit, dulun korkularını ve çevresine yabancılaşmasını anlatır. “*yas tutma ağaçları*”, “*manzarandan oyulmuş siyah delikler*”⁹⁹ gibi bağdaştırmalar, figürün içinde bulunduğu uzamı reddedip kurgusal dünyasında yenisini oluşturduğunu gösterir. Varlıklara iç dünyasını yansıtan özellikler yükleyerek kendine güvenli bir evren oluşturmaktadır: “*başka bir ruha*

⁹⁰ (Plath,33)

⁹¹ (Plath,33)

⁹² (Plath,33)

⁹³ (Plath,33)

⁹⁴ Dişi, çiftleşmeden sonra çoğu zaman erkeğini yediğinden dolayı *karadul* olarak bilinir.

⁹⁵ (Plath,34)

⁹⁶ (Plath,34)

⁹⁷ (Plath,34)

⁹⁸ (Plath,34)

⁹⁹ (Plath,35)

geçebilir bu berrak havada."¹⁰⁰ Bu bölümde beden ve ruha alışılmamış özellikler yüklenir. Şiir kişisi bu kavramları birbirinden ayrı ifade ederek kişinin kendine ve çevresine yabancılaşmasını ele almaktadır. Her bireyin iç çalkantıları olabileceğini savunur. Devamında figürleri "kadın" ve "erkek" olarak nitelendirmeye başlayarak yaptığı yukarıdan bakışı destekler. Dulun yaşadığı "kadın"ın genel korkusudur. Kendini hapsettiği güvenli dünyasının sarsılmasından korkmakta nasıl başa çıkacağını bilmemektedir.

Marmara'nın *Kuşu Ezgisi* şiirinde de benzer temalar işlenmektedir. Kurgusal dünya ve figür "şiir"dir. Metin; şiir kişinin şiire, şiirdeki hayata bağlılığını konu edinir. Şiir kişinin bir şair olduğu ilk dizede belirtilir: "*Kuşuların ölüm öncesi ezgileri şiirlerim*"¹⁰¹ Bu dize ile ölüm kurgusu da yapılır ve "hayat", ölüm üzerinden tanımlanır. Şiir kişisi, yaşanan çalkantıların, şiirlerinde üstü kapalı olarak anlatıldığını şiirlerinin "*yalpalayan hayatının kara çarşafli bekçi gizleri*"¹⁰² olduğu bağdaştırmasıyla açıklar. O, iç dünyasında gerçek hayatın acılarını örterek yaşamaktadır. "*Ne zaman ertelediğim her acı / Çıt çıkarıyor artık başlıyor yeni bir ezgi/ -bu şiir.*"¹⁰³ Bu şekilde şair, şiirle yeni bir hayat evresine girdiğini anlatır. Ertelelediği acıları çekmenin vakti gelmiştir ama bu acılar hayatın bir parçasıdır ve onlardan da memnun kalmayı öğrenmesi gerekmektedir. "*Dost kalmak zorunda bana ve sizlere!*"¹⁰⁴ dizesinde ise okuyucuya seslenerek Plath'ın "kadın"- "erkek" nitelendirmeleriyle yaptığı tümevarımın bir benzerini yapar ve bu acıların herkesin hayatının bir parçası olduğunu belirtir. Plath'ın "yankı" olarak ifade ettiği ve yaşayamadıklarının dışavurumu, Marmara'da "*ulaşılmayanın boyun eğen yansıması*"¹⁰⁵ bağdaştırmasıyla belirtilir. Güvende hissetmek uğruna alınmayan riskleri almanın vakti gelmiştir.

¹⁰⁰ (Plath,35)

¹⁰¹ (Marmara,99)

¹⁰² (Marmara,99)

¹⁰³ (Marmara,99)

¹⁰⁴ (Marmara,99)

¹⁰⁵ (Marmara,99)

Plath'ın *Dul* ve Marmara'nın *Kuşu Ezgisi* şiirlerinde, şiir kişileri kaçırdıklarını aramaktadır. Güvenecekleri limanlar uğruna hayattan soyutlanmış kişilerinin çözümleriyse farklıdır. *Dul*'da figür, koruyucusunun varlığına inanmayı tercih ederken *Kuşu Ezgisi*'nde, kaçırdığı hayatın peşinden koşmakta, onun gerçek güzelliklerini yaşamaya çalışmaktadır.

2.4. Kendi “Ben”ini Yaratma (Yeniden Doğuş)

2.4.a. Suyu Geçiş & Karmelites Thérèse

Marmara, “*Sartre'a göre intihar, dünyada var olmanın bir başka yoludur, çünkü kişi bir eylem olarak ölümü seçtiğinde kendi varlığının farkına vararak, varlığının tanımını hiçlikle yapar.*”¹⁰⁶ der. Sartre'ın varoluş ve yok olma sorunsalını çok farklı boyutlarda ele alır. Plath'ın *Suyu Geçiş* ve Marmara'nın *Karmelites Thérèse* isimli metinlerinde de şiir kişileri içinde bulundukları varlığı, fizikötesi ve felsefi boyutta sorgularlar.

Şiir kişinin topluma yukarıdan baktığına, onlardan farklı olduğuna çağrışım yapması amacıyla tanrısal bakış açısının egemen olduğu *Suyu Geçiş*, uzam betimlemesiyle başlar. “*Siyah gül, siyah sandal, kâğıttan oyulmuş iki siyah insan*”¹⁰⁷ Tekrarlanan siyah imgesi, şiir kişinin hayatındaki karamsarlığa işaret eder. Metafiziksel varlığın sonsuzluğu, durgunluktur. Kişi kabullenmeye yaklaşmıştır ki, “*Nerede gölden su içen siyah ağaçlar?*”¹⁰⁸ dizesiyle siyahlığı, fiziksel varlığın devamlılığı için gerekli olarak betimler. Ancak, umudu sona ermemiştir. “*Küçük bir ışık süzülüyor*”¹⁰⁹ “Işık” imgesiyle kişi, içindeki ilerleme hissini ortaya atarak “yeniden doğuş” kurgusunda bulunur. Fiziksel varlığı değişmiyor, siyahlığı hâlâ

¹⁰⁶ (Marmara, Sylvia Plath'ın Şairliğinin İntiharı Bağlamında Analizi, 19)

¹⁰⁷ (Plath, 77)

¹⁰⁸ (Plath, 77)

¹⁰⁹ (Plath, 77)

barındırıyorsa da dışavurumları farklılaşmaktadır: “*bir kırık dal, vedalaşırcasına...*”¹¹⁰ Karamsar ve çekingen yapısını içinde saklamaktadır. “*Kör etmiyor mu gözlerini böylesi anlamsız sirenler*”¹¹¹ dizesindeki “körlük” benzetmesi topluma yapılan bir eleştiridir. Benliklerini kaybeden insanlar bu şekilde nitelendirilerek, özlerinden uzaklaşmış olarak belirtilir. “Su” imgesiye, kişinin aşılması zor ama yaşamsal benliğini temsil eder. Ondan beslenmeyi bıraktığı anda kendine yeni bir ben yaratmış, “suyu geçmiş” olur.

Marmara’nın *Karmelites Thérèse* şiirinde de benzeri unsurlara rastlanır; “yeniden doğuş” mistik bir boyut katılarak incelenir. Dine sığınan bir rahibenin yaşadıkları ve hak ettiklerinin konu edinildiği bu metin, şiir kişinin Thérèse’e seslenişidir. “*Istakozlar bağışlıyorlar size Thérèse*”¹¹² denilerek istakozların tek eşli oluşuyla, rahibenin kendini adamışlığı nitelenir. Thérèse’nin “*aradığı babası*”¹¹³ Plath’ın “*kör*”¹¹⁴ sıfatıyla nitelediği insanlar gibi “*gözlerini kapamıştır*.”¹¹⁵ Bu, Thérèse’nin kendine sığınak olarak seçtiği figürün, olanlarla ilgilenmediğini göstergesidir. Bu durumda yapılan bağdaştırmada bahsedilen figür Tanrı’dır ve “*bilemezken kimin kim olduğunu*”¹¹⁶ dizesinde insanların yoldan saptığını; bu nedenle artık yarattıklarını kabullenmesinin zorlaştığını belirtir. Plath’ın şiir kişisi gibi Thérèse de diğer insanların anlayabileceğinden uzak, zorlu bir yol seçmiştir. Şiir kişisi “*örtünün acısı size değişiyor*”¹¹⁷ diyerek Thérèse’nin seçtiği bu yol nedeniyle, başka insanların da yükünü sırtlandığını anlatır. Şiirde yaratılan mistisizm, “tanrı” bilinmezinin çevresinde şekillenir. Şiir kişisi Tanrı figürünü “var eden” olarak değil, “yok eden”¹¹⁸ olarak nitelendirir. Yansıttığı bu karamsarlık Thérèse’le çelişiyor olmasına rağmen, ona duyduğu saygıyı da gösterir; çünkü

¹¹⁰ (Plath,77)

¹¹¹ (Plath,77)

¹¹² (Marmara,170)

¹¹³ (Marmara,170)

¹¹⁴ (Marmara,170)

¹¹⁵ (Marmara,170)

¹¹⁶ (Marmara,170)

¹¹⁷ (Marmara,170)

¹¹⁸ (Marmara,170)

rahibe, çeşitli kısıtlamalar ve yargılar altında kalmayı kabul etmiş, kendi “ben”ini oluşturmayı başarabilmiştir. Şiirdeki mistisizm, mitolojiyle pekiştirilerek “*Ateş kuşu*”¹¹⁹ nitelemesi yapılır. Böylece Karmelites Thérèse’in yeniden doğacağı inancı belirtilir. Söz konusu yeniden doğuş, güçlü bir karakterin metafiziksel varlığının kaybolmayacağı yönündedir.

İki şiirde de intihar kavramı; figürlerin kendi tercihleri doğrultusunda “ben”lerini değiştirdiği anlamına gelmektedir. Yaşadıkları yeniden doğuş, varoluşlarını sorgulamaları ve özlerini kabul etmelerini sağlamıştır.

3. SONUÇ

Plath ve Marmara’nın şiir evrenleri, söylenmiş olanı hiç söylenmediği gibi anlatmalarıyla öne çıkar. Böylece şiir kişilerinin, kendilerini yakın hissettiği olgular değerlendirilebilir. İmgelerle şiir kişileri iç dünyalarının dışavurumlarını ortaya koyarlar. Bu sayede hayatlarındaki birden fazla unsuru birbirleriyle ilişkilendirip bütün hâline getirebildikleri veya tam tersine karşı eğilimleri görülür. Uzam betimlemeleri ve izlenimci kısımlarda kullanılan öyküleme tekniğiyle, algılarının diğerlerinden farklı olanı görmeye ve nesnelere, olaylara fazla anlam yüklemeye açık olduğu anlaşılır.

Kendi kurgusal evrenlerinde oluşturdukları ideal, gerçek olandan farklıdır ve iki edebî kişilik de bu kurguyu denge olarak kabul etmez. Dikeylik durumlarını belirtmeleri, farklılıklarının farkında oluşları ve içinde bulundukları topluma ters düşüşleridir. Yine de bu, onları daha doğru kılmaz, yalnızca oldukları kişi için mücadeleci yapar. Kişilerin kendilerine özgü dünyalarında özgürce yaşayabilmeleri ve kendilerine açılabilmesi gereğini, sürekli kullandıkları “gece” motifiyle vurgularlar.

¹¹⁹ (Marmara, 170)

Şiir kişileri, çeşitli engellerle karşılaşan yollarına devam eden kişilerdir. İzlenimci metinlerinde bile “deniz” gibi bilinmezlik veya “zaman” gibi sınırlayıcı ögelerle, insanların doğanın önüne geçemeyeceği düşüncesi aktarılır. Yine de şiir kişileri gerekirse kendi araçlarını yaratarak bunlarla mücadele etmeye devam ederler. Bu araç çoğu zaman kendilerini koruyabildikleri kurgusal evrenleridir.

Plath, şiirlerinde kurduğu bu evreni, şiirin son dizesiyle terk etmeye ve toplum içine girmeye meyillidir. İçinde bulunduğu güvensizlik duygusunu kurgusal evreniyle saklayamadığı zamanlardaysa toplum içinde kaybolmaktadır. Marmara’daysa aynı sorunlarla karşılaşan şiir kişilerini mücadeleye zorlama eğilimi görülür. Kişi kendi kendine hayal kırıklıklarının önüne geçmeli, düştükçe ayağa kalkmalıdır. Mücadele ederek düzenin içinde var olma arayışı Marmara’da toplumcu bir boyutta iken, Plath bu çabaya daha bireyci yaklaşmaktadır.

İki şairin ele aldıkları şiir kişilerinin yapılarında farklılıklar bulunmasına rağmen, en önemli özellikleri olan “düzen dışılık” iki şairde de ortak bir izlektir. Bu, onları sistemden uzaklaştırıp birbirlerine yaklaştırır. Bu durum, iki şairin hayata bakış açıları hakkında da fikir vermektedir. Şiir kişileri güçlü ve mücadelecı, zorluklara karşı hayatta kalan figürler olarak yansıtılmış olsa da iç dünyaları karmakarışık ve kırılgandır. İki şairin de şiirlerinde alışılmamış bağdaştırmaların çözümlenmeleriyle şiir kişilerin ruh hâlleri belirlenebilir, kendilerini özdeşleştirdikleri doğa unsurları üzerinden karşılaştıkları engeller değerlendirilebilir ve bütün bu dikey- yatay çatışmasının sonucunda ulaştıkları yeni kimlikler incelenebilir.

4. KAYNAKÇA

- Marmara, Nilgün. Daktiloya Çekilmiş Şiirler. Sekizinci Basım: Everest Yayınları, İstanbul, 2013.
- Plath, Sylvia. Suyu Geçiş. İkinci Basım: Artshop Yayıncılık, İstanbul, 2009.
- Marmara, Nilgün. Sylvia Plath'in Şairliğinin İntiharı Bağlamında Analizi. Üçüncü Basım: Everest Yayınları, İstanbul, 2011.
- Eradam, Yusuf. Ben'den Önce Tufan. Birinci Basım: İmge Kitabevi Yayınları, Ankara, 1997.
- TDK Büyük Türkçe Sözlük, 2005

EKLER –

UĞULTULU TEPELER

Meşaleler gibi çevreliyor beni
 Eğimli, uyumsuz, sürekli değişen ufuklar.
 Isıtabilirler beni, bir kibritle dokununca
 Buharlaştırmadan önce perçinledikleri uzaklıklar
 Alazlayıp portakal rengine dönüştürebilir
 İnce sınır çizgileri, havayı
 Daha parlak bir renge bürüyerek solgun göğü.
 Ama bir dizi vaat gibi
 Eriyorlar, eriyorlar yalnızca, ilerlediğimde.

Daha üstük bir hayat yok otduraklarından
 Ya da kuzuların yüreğinden, yazgı gibi
 Yağıyor yel, bir tek yöne zorlayarak
 Her şeyi.
 Duyumsuyorum boşaltmaya
 Çalıştığını sıcaklığımı,
 Çok yakından ilgilenirsem
 Çağırır funda kökleri beni
 Beyazlatmam için aralarında kemiklerimi.

Nerede olduklarını biliyor kuzular onların,
 Otlarken hava gibi kurşuni,
 Kirli yün bulutlarında.
 Çekiyor beni siyah çizgileri gözbebeklerinin
 Uzaya ince, aptal bir ileti göndermek
 Gibi bir şey bu.
 Ortalıkta dolaşıyorlar büyük anne kılığında,
 Lüleli perukları, sararmış dişleri
 Ve mermem gibi soğuk, ruhsuz melemeleriyle.

Parmaklarının arasından akan

Yalnızlıklar kadar Berrak
Tekerler izlerine ve suya ulaşıyorum
Çimden çime atlıyor içi boş kapı basamakları;
Menteşelerinden kurtulmuş kapı ve pencere eşikleri.
Yalnızca hava
Birkaç tuhaf hece anımsıyor
İnlara ilişkin,
İnleyerek yineliyorlar onu;
Siyah taş, siyah taş.

Tüm yataylar içinde tek dikey olan
Benim üzerime, benim üzerime eğiliyor gök.
Başını vuruyor çimen çıldırmış gibi.
Yaşamak ince iş
Böyle bir toplulukta;
Karanlık ürkütücü.
Keseler gibi dar ve siyah vadilerde,
Küçük bir değişiklik gibi pırıldıyor şimdi
Ev ışıkları.

ÇİÇEK DÜRBÜNÜ BENZETİSİ

İYİMSERCE

Yerleşik yabancılığın acısı
 Öz düşmanları kendilerinin sevgisiz bilisiz
 Ve acımasız kabukluların zincirlediği
 kara tamlama.
 Bir neden yabancıya?
 Bir neden yerleşğe?
 Bir neden yerleşik yabancıya?
 Susturduklarından sonsuzun dilini,
 Dışıyla gerçeğin çizgisini kalın koca leş
 doğrusuyla belirleme.
 bakıldığında göz değirmisinden bir çiçek dürbünün
 değil midir renklenme olasılıkları tabanında
 görülen parçacıkların
 yoksamak kurutan kısır umutları, geleneksel
 tanrıları,sürülerin çorak gerçekliğini
 ve kanatlanarak yaşamak kendi dağılımında...
 Kaydır hafifçe elini sağa ve bak
 elin hafifçe sağa kaymıştır
 (bir gül bir güldür bir güldür bir gül)
 Görünür ayrımı şimdi yenilenen renk konumunun.
 Yürü dört adım, dört kez çevir sevgili kırmızı
 nesneyi (kırmızıydı ilk ve tek olan)
 Bak görülene tutkuyla bak
 dört ayrı kez dört ayrı çümbüş...
 Sarıl, benzerlerine dokun...
 Bir bilinmeyen nicelikte duyumlarının sevinci,
 Benzeş özdeşliklerine küçük, renkli bölünmüşlüklerin,
 ne hoş, ne düzenli, ne dağınık, ne düşünmez
 yer değişimlerini!
 Dizelerini sırala kendince kendiliğinden,
 Oyunağını yuvarla ve yaklaştır bakışını,

Uygun değil mi sözcüklerine kırıkların gözalan
dizilişı kendince kendiliğinden?

Sorma! Ya bir gölge oluşmaz mı hiç,
hep ışıık var mı oluyor camdan yüreğine
akan duru, düzensiz kararlılık için?

Korkarak kırılmasından saydam nesnelerin
parçacıkların yitiminden, kapılmasından
Ötelerin el koyucu rüzgârın yetkesine,
başka coğrafyalara doğru.

Kov karaduygulu olasılığı bilincinin
gücüyle

biçimleri kesikler yaratmadan tininde
Yeni çiçek dürbünleri bul ertesinde düş kırıklığının
Gizlenmişlerse senden, kur öz yaratısını
saflığının.

Geldiğince yüreğinden geçtiğince
yapıla benzerini,
Daha yetkin oluşlar özgöl ayrımlar
bekler seni uğraşında,
Şaşarsın dantel yüreğine
ince yeteneğine.

Bekleme bir anı gelsin kurtuluşun
parlak renklerden ve
karanlık soyutta haz kırıntılarını
düşlemenin, sokak bilincine göre
erince kavuşmanın.

O çocuksuluğun ayırında olamayan
ve direnmeye karşı etkilerini
zorbalıkla yayan kurnazlarca
huniler ve sinsilikle
içirilen beklentiler...

Tüm hücrelerinle kus cellat yargıları!

Seslen sonra övünçle bir gelecek insanlığına
oynadığın eşsiz mikalarla!

Haziran, 77

DİKEYİM BEN

Yatay olmayı çok istedim ama
Kökleri toprakta olan bir ağaç değilim ben,
Yapraklarla donanmak için Mart geldiğinde
Mineral ve anne sevgisi emen,
Ne de güzelliğiyim bir çiçek yatağının
Görkemli bir resme benzeyen, hayranlıkla seyredilen,
Bilmeden taç yapraksız kalacağını yakında.
Ölümsüzdür bir ağaç, kıyaslarsan benimle
Çok daha şaşırtıcıdır, kısa bir çiçek-başı.
Birine uzun ömrünü versinler bana, birinin yürekliliğini.
Bu gece serin kokular yayıyor ağaç ve çiçekler.
Varla yok arası ışığında yıldızların.
Arasında yürüyorum onların, hiçbirini fark etmiyor
Uyurken tıpatıp onlara benzediğimi
Düşünüyorum bazen
Düşüncelerim bulanık.
Uzanıp yatmak daha doğal benim için
Açık bir iletişim içinde oluyorum gökle o zaman
Ama asıl son kez yattığımda bilinecek değerim
Ağaçlar dokunabilir o zaman, bana ayıracak zamanları
olur çiçeklerin

Baharın yüz yüze kalmış dört gözü mü?
Bunca beklenen barış özlemi...
Evet, dikey ve uzlaşmasız hırçınlıklarımız.
Dokunuş ısısının düğümü ertelenen,
Gün, günden karanlığın tehdidini doğuruyor.

Aşk yoncası; keskin bakışıyla düşük çekilişi
kör tutan bağ,
Kör ki kapamalıdır sevgisini umarsızlıktan
giz sığınaklarına.
Öylece büyütür yüz dikenini, düşler
saf utkusunu sevgisinin.
Bir gün bir eşikte
Belki bir eşikte
Kollarına alabilir dünyanı...

Nisan, 81

PARLIAMENT HILL ÇAYIRLARI

Onurlandırdı yeni yıl hazretleri bu çorak tepeyi
 Kendi işiyle meşgul, beyaz porselen gibi solgun
 Ve şekilsiz, toparlak gökyüzü
 Göze batmıyor yokluğun
 Kim bilebilir ki neye gereksindiğimi?

Bu ot yığınının ulaştı martılar
 Geçerek çamurlu yatağı
 İçinden ırmağın. Tartışıyorlar karada.
 Bir dinginleşip bir deviniyorlar, sürüklenen bir kağıt
 Ya da elleri gibi hastanın. Gözlerimi kaplayan
 Ve ürküten kalayımsı parlaltılar yolluyor

Sarı benizli güneş, havuzlar
 Zincirinden, şeker eriyor kent,
 Biri ötekine uymayan mavi üniformalarıyla
 yanyana sıralanmış
 Küçük kızlardan yapılma bir timsah,
 Ağzını açıyor yutmak için beni. Bir taşım ben , bir sopayım,

Pembe plastik kaskını düşürüyor çocuklardan biri;
 Fark etmiyor hiçbiri.
 Boğuluyor cırlak, çakıllı dedikoduları.
 Sessizlikler birbirini izliyor şimdi.
 Bir bandaj gibi kesiyor rüzgar soluğumu.
 Çatıları, ağaçları sarmalıyor külrenkli bir duman
 Güneyde, Kentish Town üzerinde.
 Bir kartarlası ya da bulutdağı olabilir bu.
 Sizi düşünmek anlamsız bence.
 Yüzüstü bırakıyor şimdi sizi sımsıkı sarıldığınız o el.

Hala çekilmemiş gölgesi, öğlen vakti bile tümseğin.
 Biliyorsun değişebilir olduğumu,

Çevresinden dolaşıyorum güzel görünümlü ağaçların. Çok

Mutluyum

Kara kara düşünüyorlar, bir dolu yıkıma kök salmış

Bu koyu-dallı, sadık selvi ağaçları

Giderek sönüyor çığlığın, çığılı gibi tatarcığın.

Gözden kaybediyorum seni kör yolculuğumda,

Kırdaki çimenlerin parıldadığı ve ince derelerin

Aşka gelip kendilerini tükettiği bir sırada. Onlarla

birlikte koşuyor aklım da.

Buluşuyor topukizlerimiz, çakıltaşlarını ve kütükleri

arıyoruz el yordamıyla.

İmgelerini boşaltıyor gün

Bir fincan ya da oda gibi. Beyazlaşıyor bir yarayı

Saran deri kadar ince kancası ayın.

Kız kardeşimin doğum günü resmindeki mavi gece bitkileri

Duvarlarında şimdi çocuk odasının,

Işımaya başlıyor küçük, solgun mavi tepe.

Aydınlanıyor portakal renkli pomponlar,

Mavi papirüsleri. Çivit mavisi bir hale,

Bir tür selefön balon yolluyor

Camın gerisindeki

Tavşan kulaklı mavi çalılardan her biri.

Eşime götürüyor beni eski anılar, eski güçlükler.

Uzaklaşan loş ışıktaki ağıt yakıyor martılar;

Giriyorum ışıkları yanan eve.

ÇAN ÖRTÜ

Göksüz bir gecenin ayrışması bu
 Altsız ve üstsüz bir temponun tokadı.
 Sanki bir kıydan al bir taş fırlatılmıştır
 telin yıkımına doğru
 ve dev goncaların
 boğaz tıkamalarına
 Göklü günlerin bireşimi bu,
 Yatay bir zamanın okşaması.
 Sanki tel irilmektedir şence
 ve yakınca
 Kahkaha çiçeklerini çocuklaştırmaya
 ve bugünler için
 Büyük çan düşünüyorsamda
 böyle sayıklarken günlerini
 ve bezdirici yankılarını
 Ama çandır, hem üzerinden kahkaha çiçeklerinin
 doğrulmasını bile bağışlar,
 Ama çandır, hem göğsünün yıldızları,
 vardır
 yerle ilişkili yıldızları,
 Sonra şeytanları sular taşımasına el koyan
 Bulutlarla yerküre arası,
 Yuvarlak biz gözü de var belki
 Berrak ve iyicil.
 Öncenin büyük hayır'ı bırakmalı kendini
 gelecek Evet'e!
 Göğün her vakti kucaklamalı açık pırıltılarını
 gündüz sefalarının
 Soluğu güçlü bildik yankısıyla...
 Ding dong dong ding
 Ding ding ding...
 Ve yayılan her zamanına
 ilkten beri.

Öyle gözlerin ardına itilmeksizin

ve el içre...

Kuğular deniz kabuklarından dam çıkıyor

Ucuz küpeştesine güneşin

Verevlenen denize karşı bir kuruş çizgisi

ay ve çevrim içre

şeritler, şeritler... göğe doğru, yıkıma

ışığa, korkuya...

Kasım, 80

BÖĞÜRTLENLEŞME

Ne bir kimse var dar yolda, ne de bir şey,
 böğürtlenlerin dışında.
 Sağa bak böğürtlen, sola bak böğürtlen,
 Sağdakiler daha çok,
 Kıvrılarak aşağıya inen bir böğürtlen yolu ve
 sonlarda bir yerde
 Kabaran bir deniz. Başparmağım
 Kadar büyük, göz gibi dilsiz böğürtlenler
 Kenarları siyah, mavi – kırmızı
 Sıvılarla tombul böğürtlenler.
 Parmaklarıma bulaşıyor sıvıları.
 Böyle kanları bir kankalık istememiştim ben;
 sevmeleri gerek beni.
 Süt şişemin içine giriyorlar, yassılaşıp yanlardan.
 Dağ kargaları geçiyor tepemden, siyah
 başıbozuk sürüler halinde –
 Yanmış kâğıt parçaları dönüp duruyor, rüzgarlı gökyüzünde.
 Kınayan, kafa tutan tek ses anları.
 Denizin ortaya çıkacağını sanmıyorum.
 İçten aydınlatılmış gibi, ısı ısı yüksek yeşil çayırılar.
 Bir böğürtlen ağacına rastlıyorum: öylesine olgunlaşmış mı,
 sinek ağacı olmuş.
 Bir Çin perdesi gibi asılmış sinekler, mavi-yeşil karınları
 ve kanatlarıyla.
 Sarhoş olmuşlar bal şöleniyle böğürtlenlerin, cennette
 sanıyorlar kendilerini.
 Bir dönemeç daha, böğürtlenler de bitiyor, çalılar da.

Gelecek tek şey deniz şimdi
 Soluğumu kesiyor iki tepe arasından aniden çıkan bir yel
 Yüzüme çarpıyor hayalet çamaşırlarını.
 Bu tepeler çok yeşil ve tuz kadar tatlı.
 Aradaki keçi yolunu izliyorum. Tepelerin kuzey

yüzüne götürüyor beni son bir dönemeç,
Beyaz ve kalaysı ışıklardan ve inatçı bir metali
Habire döven demircilerin gürültüsüne benzer bir gürültüden oluşan
Büyük bir alandan başka hiçbir şey görmeyen
Portakal rengi bir kayaya

Olmayan günlerdi.
Olmayan günlerin saatleriydi kayan
ya da çalmayan.

Üçgen bir gökyüzü açısından
bakıyordum günbatımına.

Geceleri tüm genişlik ve yokoluyordum
güvencesi güç ay ve yıldıztakımı altında,
Kimi an, ben zıplıyordum üzerlerine.
İlintimizin haklılığına kim susmaz?

Böylece gün aydın oluyordu kendiliğinden.
Sonra öylesine berrak su...
Bir ateş bilgeliği, ıhlamur havası,
bir herşey, bir hiçlik...

Ada,
İçkinliğini denizle aşan karacık.
Süsenlerini geziyorduk onun.
Korsanlar Kralı Aya Nicholas,
belki hazcıymış yaşamında,
çünkü su kayrasıyla sarmış
çevresini biricik sarayında
Ama
Sarnıçtaki kızına aşık, ah!

Koylarda konaklıyorduk sonra,
bolgönüllülük payınca kaptanın,
Çünkü denizin de düzeni vardır,
yaşayanı içinde dönüştürür
bir koşucuya; sanki sınır-tanır-dır zaman.
Kendi yakasından arta kalan anlarda
sundu böylece deniz kurdu,
başka koyaklar maviliğini.

Dönüyorduk göksel çardağın altında,
son kez çevirerek bakışımızı
imgelerine açık deniz varlıklarının,
Titreşiyordu “Ben”,
beden ve bellek
tutsak tozanlarınca bu ürkünç yalın boyutta.
Sınır yine sınır, arttırarak kendini,
çünkü su ve yine bir oyun sanki ışık
yüzünü yok olmaya geri çektiği
saatlerin yansılarını boyunca.

Bakıyorduk;
Güzeldi; bakışımızda...

Eylül, 78

DUL

Dul. Kendi kendini yok ediyor sözcük –
 Tutuşmuş bir gazete sayfası beden,
 Yüreğini biricik göz gibi ateşleyecek
 Kavuran, kırmızı topraklar üstündeki
 Ruhsuz, uyuşuk bir anı silkeleyip diriltten.

Dul. Ortaya çıkarıyor, arkasındaki gizi bir
 Geçit bulunan duvardaki paneli, bir yankının
 gölgesini taşıyan
 Ölü hece-bayat hava küflü anılar,
 Ve yukarıda hiçbir şeye açılan
 Helezon merdiven.

Dul. Oturuyor da oturuyor acı örümcek
 Ortasında sevgisiz ağlarının.
 Giydiği giysi ölüm onun, giydiği şapka ve yaka.
 Kuşatıyor onu akbeyazı ve hasta güve suratı kocasını
 Kuşatıyor, yanında olması için yeniden

İkinci kez öldürmek isteyeceği bir av gibi –
 Yüreğine gömeceği bir kağıt imge,
 Tıpkı eşinin, yüreğine gömdüğü ve ısınıp da
 Canlı bir ten gibi ona sıcaklık veren mektupları gibi.
 Ama kadının kendisi kimsenin ısıtmadığı bir kağıt şimdi.

Dul:o büyük, o boş servet!
 Kararlı ve buyurgan, Tanrı'nın sesi,
 Katı yürekli yıldızları ve yıldızların arasındaki
 Ölümsüz boşluğu vaat ediyor, cennete
 Mesaj gibi şarkılar gönderen varlıkları değil.

Dul, yere eğiliyor sevecen ağaçlar,
 Yalnızlık ağaçları, yas tutma ağaçları,
 Gölgeler gibi duruyorlar üzerinde yeşil kırların –

Ya da o manzaradan oyulmuş siyah delikleri gibi.
Onlara benzer, gölgemsi bir şeydir dul.
Eli sımıkı tutuyor el, ve bir şey yok aralarında
Başka bir ruha geçebilir bu berrak havada
Bedensiz bir ruh, haberi olmadan kimsenin –
Bir başka ruhun içinden geçer bir ruh, duman gibi,
belli belirsiz
Ve hiç mi hiç farkında olmadan yaptığının.
Kadının korkusu bu – erkeğin ruhunun
Onun körelmiş duygularını kıpırdatması,
hatta kıpırdatmakta olduğu,
Aziz Meryem'in meleği gibi – bir camın önünde duran
Ve gözleri ruhsuz, kasvetli odadan başka
hiçbir şeyi görmeyen
Ve sürekli onu seyreden ve seyredecek olan kumru gibi.

KUÇU EZGİSİ

Kuğuların ölüm öncesi ezgileri şiirlerim,
Yalpalayan hayatımın kara çarşafı
bekçi gizleri.

Ne zamandır ertelediğim her acı,
Çıt çıkarıyor artık, başlıyor yeni bir ezgi,
-bu şiir -

Sendelerken yaşamım ve bilinmez yönlerim,
Dost kalmak zorunda bana ve
sizlere!

Çünkü saldırgan olandan kopmuştur o,
uykusunu bölen derin arzudan.
Büyüsünü bir içtenlikten alırsa
Kendi saf şiddetini yaşar artık,
-bu şiir -

Kuramadığım güzelliklerin sessiz görünümü,
ulaşılamayanın boyun eğen yansıması,
Sevda ile seslenir sizlere!

Şubat, 82

SUYU GEÇİŞ

Siyah göl, siyah sandal, kağıttan oyulmuş iki siyah insan.

Nerede golden su içen siyah ağaçlar ?

Kanada'yı kaplamış olmalı gölgeleri

Küçük bir ışık süzülüyor su çiçeklerinden.

Acele etmemizi istemiyor yuvarlak, yassı

Ve gizli öğütlerle dolu yaprakları

Sarsılıyor her kürekle soğuk dünyalar.

Ruhu içimizde siyahlığın, balıkların içinde.

Kaldırıyor bir kırık dal, vedalaşırcasına, solgun bir eli.

Yıldızlar açıyor ortasında zambakların.

Kör etmiyor mu gözlerini böylesi anlamsız sirenler?

Şaşkınlık içindeki ruhların sessizliği bu.

KARMELİTES THÉRÈSE

İstakozlar bağışlıyorlar size Thérèse,
 Aradığınız babanız gözlerini bir mendille kapamış,
 Bilemezken kimin kim olduğunu dokunursa;
 Örtünün acısı size geliyor, yoksullukta
 uçuşan cıva kuşlarına.
 Çağırıyorsunuz tanrınızı herşeyi içine çeken
 yokeden ince bir kumluktan,
 Yüreğinizin üzerinde bir küçük kese: ölünün ve
 Ölümün gözünden çalınmış bir damla yaş.

Diriminiz yakıyor kendinizi, çevrenizde lamalar,
 alpakalar dansederken.
 Eritecekleri dağa sürüklüyor rahibeler isminizi,
 Gözleri zirvede, arzulan daha aç,
 İşte! Dudağınızdan sızan incecik kan
 utkusu onların.

Özleyip de keşişler, “Tanrım ne soğuk” diye
 Yazmaya başladıklarında, duyuyor ateş kuşu
 Doğuyor yeni bir Karmelites Thérèse.

Nisan- Eylül, 87